

Tomasz Bartczak

Przyczynek do badań nad skutecznością działań adwokatów przed sądami w sprawach cywilnych

Palestra 30/7(343), 116-119

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

na rozprawie sądowej i w podobnych wypadkach. Nie byli też zgodni co do równoczesnego udziału rzecznika w postępowaniu skargowym, gdy wycinek tej pracy został powierzony innemu członkowi prezydium okręgowej rady adwokackiej. Wysłunęli zgodnie wniosek o wznowienie wydawania wybranych orzeczeń dyscyplinarnych w celu usprawnienia i uzyskania jeszcze większej jednolitości orzeczniczej.

Wyrażono przy okazji niepokój z powodu nieprzekazania organom dyscyplinarnym do dyskusji projektu Zbioru zasad etyki adwokata i godności zawodu. Projekt ten należy opublikować w „Palestrze”, aby wywołał on powszechną, nieodzowną dyskusję. Obecna redakcja projektu w wielu miejscach niefortunnie określiła pewne stany faktyczne jako przewinienia dyscyplinarne. Zaznaczono poza tym, że również Rzecznik Dyscyplinarny Naczelnej Rady Adwokackiej powinien udzielać okresowych informacji merytorycznych z zakresu dyscyplinarnego, ażeby w bieżącej pracy eliminować popełnione dotychczas błędy i nieprawidłowości. Należałoby też częściej publikować w „Palestrze” ciekawsze orzeczenia dyscyplinarne.

Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej adw. dr Kazimierz Łojewski ustosunkował się do niektórych głosów w dyskusji. Przyznał, że nowy projekt Zbioru etyki musi być przedmiotem oceny działaczy adwokatury. Choć Komisja dokonała pionierskiej pracy, to jednak nie ustrzegła się w wielu zaproponowanych unormowaniach uregulowań trudnych lub rozwiązań niemożliwych do przyjęcia. Ponieważ obecny Zbiór etyki jest w zasadzie dobry, nie chodzi więc tylko o nowy akt, lecz o lepszy zbiór zasad etycznych. Wymagać to będzie sporo jeszcze pracy nad jego udoskonaleniem. Sprawa opublikowania Projektu Zbioru w „Palestrze” będzie obecnie dokładnie rozważona.

Aktualny wciąż postulat w pracy rzecznika dyscyplinarnego — to nadal ochrona interesów imienia adwokatury i dobra społecznego przy jednoczesnym zapewnieniu obwinionemu ustawowo zagwarantowanych mu praw we wszystkich wypadkach, w których będzie na to zasługiwał. Ale zarazem wszelkie naganne i akorporacyjne zachowania i postawy obwinionego nie mogą mu zapewnić ochrony ani pobłażania ze strony środowiska adwokackiego. Na tym właśnie polega piękna idea samodzielnosci i samorządności, i właśnie ona jest wyznacznikiem naszego trudnego zawodu.

W obliczu zbliżających się wyborów do organów adwokackich — mimo piętrzących się trudności oraz intensywniejszego nacisku środowiskowego — rzecznicy dyscyplinarni muszą bardziej starannie i z większą uporczywością realizować ciężkie i odpowiedzialne zadania samorządowe, do których przecież zostali przez swoje środowisko adwokackie powołani.

*

Wnioski do pracy — aż do upływu obecnej kadencji — wynikają z przedstawionej w niniejszym artykule problematyki z odbytej narady.

Władysław Sutkowski

OŚRODEK BADAWCZY ADWOKATURY

PRZYCZYNEK DO BADAŃ NAD SKUTECZNOŚCIĄ DZIAŁAŃ ADWOKATÓW PRZED SĄDAMI W SPRAWACH CYWILNYCH

Postanowieniem Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dn. 18 stycznia 1979 r. powołana została Komisja do przeprowadzenia badań dotyczących działania adwokatury w systemie wymiaru sprawiedliwości, a kierownictwo tej Komisji powierzone zostało adw. Williamowi Beyerowi.

Prace badawcze podjęte zostały w 1980 r. Punktem wyjścia do badań efektywności działania adwokatów w procesach cywilnych były prawomocne orzeczenia Sądu Najwyższego skonfrontowane z materiałami w aktach sądowych poszczególnych spraw, zakończonych prawomocnymi rozstrzygnięciami Sądu Najwyższego.

W celu ujednoczenia metody badań i zwrócenia szczególnej uwagi na precedensowe orzeczenia Sądu Najwyższego i na ważniejsze pisma pełnomocników stron zawierające wnioski, które znalazły odbicie w ostatecznym rozstrzygnięciu sądowym, opracowany został przez kierownictwo Komisji kwestionariusz, według którego opiniodawca w poszczególnych sprawach powinien przedstawić Komisji swoją ostateczną ocenę i wnioski. Pozycje omawianego kwestionariusza były następujące:

1. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia, Sygn.
2. Przedmiot sprawy, podstawowe tezy i wnioski stron powód — pełn. adw. pozw. pełn. adw.
3. Ocena tez i wniosków w toku postępowania pod kątem: a) przytoczenia podstawy prawnej orzecznictwa i doktryny, b) zgodności argumentacji z logiką prawniczą, ustalenia ewentualnych usterek, jak sprzeczności wewnętrzne, luki itp.
4. Ocena polemiki z tezami i wnioskami oraz zarzutami strony przeciwnej — wyczerpanie argumentacji i forma polemiki.
5. Redakcja pism procesowych, ich zupełność, staranność opracowania i styl.
6. Ocena działalności adwokata w postępowaniu dowodowym.
7. Wpływ adwokata na sprawność postępowania sądowego.
8. Rozstrzygnięcie sądu I instancji.
9. Czy sąd I instancji przytoczył w wyroku podstawowe tezy, na których opierała się obrona, stanowisko każdej ze stron i które argumenty zostały przez sąd zaaprobowane i zmodyfikowane, a które odrzucone lub zastąpione własną koncepcją sądu?
10. Ocena rewizji i odpowiedzi na nią.
11. Wpływ wniosków i tez pełnomocnika na przedstawienie przez Sąd Wojewódzki (jako sąd rewizyjny) zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu (art. 391 k.p.c.).
12. Rozstrzygnięcie i podstawowa teza wyroku Sądu Najwyższego oraz ocena uzasadnienia w zakresie zarzutów rewizyjnych (analogicznie do pkt 9).
13. Czy i jakie tezy rzeczników stron wniosły coś nowego i twórczego w dziedzinie stosowania prawa?
14. Czy orzeczenie Sądu Najwyższego było głosowane?
15. Czy strona składała wniosek o wniesienie nadzwyczajnej rewizji i z jakim skutkiem? Czy tezy stron znalazły odbicie w treści rewizji nadzwyczajnej i w rozstrzygnięciu Sądu Najwyższego?

W okresie kierowania Komisją przez adw. Williama Beyera zbadano 19 akt sądowych, w których opinie opracowali: 1. dr Teresa Misiuk — w 14 sprawach, 2. adw. Tadeusz Sarnowski — w 3 sprawach, 3. adw. Zdzisław Węgliński — w 1 sprawie, 4. dr Józef Skoczylas — w 1 sprawie.

W związku ze śmiercią adw. Williama Beyera stanowisko kierownika prac badawczych na temat skuteczności działań adwokatów w sprawach cywilnych powierzono adw. Tomaszowi Bartczakowi.

W sumie zbadano działalność adwokatów w 45 sprawach, zakończonych prawomocnymi orzeczeniami Sądu Najwyższego, w których opinie opracowali: 1. adw. Zbigniew Czerński — w 4 sprawach, 2. adw. Stanisław Parys — w 5 sprawach, 3. dr Józef Skoczylas — w 1 sprawie, 4. dr Teresa Misiuk — w 26 sprawach, 5.

adw. Stanisław Mazur — w 5 sprawach, 6. adw. Zdzisław Węgliński — w 1 sprawie, 7. adw. Tadeusz Sarnowski — w 3 sprawach.

Analiza złożonych opinii w wymienionych wyżej 45 sprawach sądowych daje podstawę do następujących poniższych ustaleń, ocen i wniosków.

Postępowania w sprawach będących przedmiotem badań obejmowały roszczenia:

1. o zasądzenie zwrotu należnego świadczenia dewizowego,
2. o wyłączenie z egzekucji majątku dorobkowego,
3. o odszkodowanie za wadliwe leczenie,
4. o odszkodowanie za utratę zdrowia,
5. o odszkodowanie za bezprawne korzystanie z nieruchomości,
6. o uchylenie uchwały zebrania spółdzielni,
7. o ochronę dóbr osobistych,
8. o przyjęcie w poczet członków spółdzielni (4 sprawy),
9. o wykup budynku,
10. o unieważnienie umowy sprzedaży nieruchomości,
11. o dział spadku i zniesienie współwłasności,
12. o ustalenie nieważności czynności prawnej,
13. o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli,
14. wnioski o nabycie spadku,
15. żądanie od spółdzielni zwrotu wkładu budowlanego,
16. o odszkodowanie za śmierć w wypadku samochodowym,
17. o dochodzenie renty,
18. o przywrócenie do pracy,
19. o odszkodowanie z różnych tytułów (19 spraw),
20. o zaprzeczenie ojcostwa i alimenty (razem 3 sprawy).

Oceniając wkład pracy pełnomocników stron, wynikający z ich protokołowanych wystąpień, jak również ze składanych przez nich pism procesowych, pod względem staranności opracowania, ich zupełności, jak również stylu — wymienieni wyżej autorzy opracowanych opinii wyrazili następujący pogląd:

1. działalność pełnomocników jako nie budzącą żadnych zastrzeżeń, świadcząca o złożeniu sądowi pełnego materiału dowodowego, niezbędnego do poparcia twierdzeń i ostatecznego sprecyzowania swego stanowiska w procesie — oceniono w 23 sprawach;

2. prowadzenie spraw bardzo starannie, o czym świadczy m.in. składanie wyczerpujących załączników do protokołów i licznych pism procesowych, z których wynika gruntowne przygotowanie się do sprawy i uzasadnienie swych żądań na podstawie znajomości specyficznej problematyki prawnej, związanej np. ze skutecznością orzeczeń sądów zagranicznych — w 8 sprawach;

3. ogólna działalność pełnomocników przejawiająca się w pismach procesowych zbyt lakonicznych i nie wyczerpujących istotnej problematyki bądź w powoływaniu wadliwej podstawy prawnej lub w ogóle w niepowoływaniu podstawy prawnej do uzasadnienia swych twierdzeń — w 10 sprawach;

4. prowadzenie spraw w sposób niedbały i niestaranny — w 4 sprawach.

Z będących przedmiotem badań spraw wynika, że w 5 sprawach sąd wojewódzki jako instancja rewizyjna przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawne w trybie art. 391 k.p.c., i to w tak precedensowych sprawach, jak wykładnia art. 37 Umowy między PRL a ZSRR o pomocy prawnej, wykładnia art. 522 k.c. i wreszcie sprawa wyjaśnienia przez Sąd Najwyższy, że przerobienie daty na testament nie powoduje jego nieważności. Powyższe wystąpienia sądów

wojewódzkich jako instancji rewizyjnych inspirowane były wnioskami i stanowiskiem pełnomocników stron.

W 45 przebadanych sprawach Sąd Najwyższy w 15 sprawach uwzględnił rewizje złożone przez pełnomocników stron, uchylając bądź zmieniając wyrok pierwszej instancji. W jedenastu sprawach z tej ogólnej liczby 15 też rzeczników wnosili nowe elementy w dziedzinie stosowania prawa, w czym w szczególności zasługuje na podkreślenie doprowadzenie do autorytatywnej wykładni art. 29 k.c.

Orzeczenia wydane w 7 z omawianych wyżej spraw głosowane były w OSPiKA.

W 3 z omawianych spraw składane były rewizje nadzwyczajne, przy czym w dwóch wypadkach ze skutkiem pozytywnym.

Analiza przedstawionego wyżej materiału badawczego daje podstawę do przyjęcia, że sprawy, w których pełnomocnikami stron byli adwokaci cywiliści o ustalonej pozycji zawodowej i dużej wiedzy prawniczej, specjalizujący się w określonych dziedzinach prawa cywilnego, były prowadzone z wyjątkową starannością, a wkład pracy adwokatów wyrażał się z reguły w opracowywaniu wyczerpujących pism procesowych, załączników do protokołów, w ściśłym precyzowaniu podstaw formalnych reprezentowanego stanowiska, co powodowało częstokroć konieczność dokonywania przez sąd nowej i dokładnej wykładni poszczególnych norm obowiązującego stanu prawnego.

Prowadzone przez tych adwokatów sprawy nie tylko stanowiły rzetelną obronę interesów procesowych mocodawców, ale wносиły też nowe i twórcze elementy w stosowaniu prawa.

W celu uzyskania bieżących danych co do skuteczności działań adwokatów w sprawach cywilnych należałoby ewentualnie rozważyć zorganizowanie przez Ośrodek Badawczy Adwokatury akcji polegającej na zwracaniu się do kierowników zespołów adwokackich o bieżące informowanie Ośrodka: o prawomocnych orzeczeniach Sądu Najwyższego zapadłych w prowadzonych przez dany zespół sprawach i zawierających wykładnię obowiązujących przepisów, o zmianie orzecznictwa w stosowaniu prawa i o wkładzie pracy prowadzącego sprawę adwokata.

Zgromadzenie tych materiałów w ciągu dłuższego czasu stanowiłoby podstawę do ustalenia prawdziwego wkładu pracy zawodowej adwokatów w systemie wymiaru sprawiedliwości.

adw. Tomasz Bartczak

Z ORZECZNICTWA **NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO**

WYROK NSA W WARSZAWIE **z dnia 5 grudnia 1985 r.** **II SA/Gd 1139/85**

Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie, po rozpoznaniu skargi Ryszarda S. na decyzję Podatkowej Komisji Odwoławczej przy Izbie Skar-

kowej w E. w sprawie wymiaru podatków obrotowego i dochodowego, wyrokiem z dnia 5 grudnia 1985 r. SA/Gd 1139/85 uchylił zaskarżoną